

İlköğretim Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

The Investigation of Elementary School Teachers' Self-efficacy Beliefs in Terms of Various Variables²

Tuğçe KAÇAR, Dokuz Eylül Üniversitesi, tugcem57@hotmail.com

Kadir BEYÇİOĞLU, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi, beycioglu@gmail.com

ÖZ. Bu araştırmanın amacı, ilköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğunu çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışma grubunu 2015-2016 öğretim yılında İzmir'in Buca ilçesinde, 15 farklı okuldan seçilmiş olan, 322'si kadın ve 180'i erkek olmak üzere toplam 502 sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Kieffer ve Henson (2000) tarafından geliştirilen Çapa, Uzuntiryaki, Temli ve Tarkin (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan ve öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını ortaya çıkarmayı hedefleyen "Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeği" gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, t testi, tek yönlü varyans analizi ve LSD testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ilköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarında cinsiyetlerine, branşlarına ve çalıştıkları okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı değişkenine göre öz yeterlik inançları, ölçeğin bütününde ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptanmıştır. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre öz yeterlik inançları incelendiğinde Performans Başarıları, Dolaylı Yaşantılar, Sözel İkna alt boyut puanları ve Toplam Öz Yeterlik ölçek puanlarının öğretmenlerin mesleki kıdemine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir; ancak Fizyolojik ve Duygusal Durumlar alt boyutunda anlamlı farklılıklar görülmüştür. Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye göre öz yeterlik inançları, ölçeğin bütününde ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Performans Başarıları ve Sözel İkna alt boyutunda öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının onların mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir; ancak Dolaylı Yaşantılar ve Fizyolojik ve Duygusal Durumlar alt boyut puanlarının öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Öz Yeterlik, Öğretmen Öz Yeterlik İnancı, İlköğretim Okulu Öğretmenleri

ABSTRACT. The purpose of this study to analyze self-efficacy beliefs elementary school teachers in terms of various variables to. The sample group consisted of 502 classrooms and branch teachers (322 were female and 180 were male), selected from 15 schools located in the district of Buca in Izmir in the academic year of 2015 - 2016. As the data collection instrument "Sources of Self-Efficacy Inventory" aims to reveal the sources of self-efficacy of teachers and developed by Kieffer and Henson (2000) and adapted into Turkish by Aydın Çapa, Uzuntiryaki, Temli and Tarkin (2013) was used by obtaining the required permissions. In the analysis of the data frequency, percentage, standard deviation, t test, unilateral variation analysis and LSD test are used. As a result of the research, it was found that the self-efficacy beliefs of elementary school teachers did not show a significant difference in the overall inventory and its subscales in terms of the variables of sex, branch, and the number of the students in the school they are working. When the self-efficacy beliefs of the teachers based on their professional seniority were examined, it was revealed that scores of the subscales Mastery experience, Vicarious Experience, social persuasion and total Self Efficacy scale scores did not show a difference based on their professional seniority; however, significant differences were found in the subscale of Physiological and Emotional Status. The self-efficacy beliefs of the teachers based on the faculty they graduated from showed a significant difference in the overall scale and its subscales. It was found that the self-efficacy beliefs of the teachers did not show a significant difference in the subscales of Mastery Experience and Social Persuasion based on the faculty the teachers graduated from; however, the result indicating that scores of the subscales Vicarious Experience, and the Physiological and Emotional Status showed a significant difference based on the faculty the teachers graduated from was obtained.

Keywords. Self-efficacy, Self-efficacy Beliefs of Teacher, Elementary School Teachers

SUMMARY

Purpose and Significance: As the primary school is the first step of education, the knowledge and skills obtained during primary education affect the success at other stages of teaching and also in the

¹ Bu çalışma Doç.Dr. Kadir BEYÇİOĞLU'nun danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² This article is based on the Master Thesis study directed by Assoc. Prof. Kadir BEYÇİOĞLU.

life; therefore, it is required to improve self-efficacy of the teachers in order to leave well-trained generations for the future. The students of the teachers having high self-efficacy belief will be trained as students having the belief of high self-efficacy. The measurement of teachers' self-efficacy will contribute in how they will enhance their self-efficacy beliefs, in making judgments about themselves and being more successful in their profession. Teachers who have a strong sense of self-efficacy are the ones who are highly self-confident in overcoming problems, know themselves, spend efforts and time to become successful, constantly improve themselves, and are open to innovation. The purpose of this study is to determine the self-efficacy beliefs of primary education teachers working in the Buca district of Izmir province and to analyze them in terms of different variables.

Methodology: A general survey model was used in this study. The sample group consisted of 502 classroom and branch teachers (322 were female and 180 were male), selected from 15 schools located in the district of Buca in Izmir in the academic year of 2015 -2016. The first part of the data collection tool was Personal Information Form which involved information on primary school teachers' sex, branch, professional seniority, faculties they graduated from, and number of students in the school they are working in. In the second part of the data collection tool, the "Sources of Self-Efficacy Inventory" developed by Kieffer and Henson (2000) and adapted into Turkish by Aydın Çapa, Uzuntiryaki, Temli and Tarkın (2013) was used by obtaining the required permissions.

Results: It was found that highest self-efficacy sources of the teachers participating in the study were "mastery experience" and "social persuasion"; whereas "physiological and emotional status" was the lowest self-efficacy source. It was found that the self-efficacy beliefs of teachers did not show a significant difference in the overall inventory and its subscales in terms of the variables of sex, branch, and the number of the students in the school they are working. When the self-efficacy beliefs of the teachers based on their professional seniority were examined, it was revealed that scores of the subscales Mastery experience, Vicarious Experience, social persuasion and total Self Efficacy scale scores did not show a difference based on their professional seniority; however, significant differences were found in the subscale of Physiological and Emotional Status. The self-efficacy beliefs of the teachers based on the faculty they graduated from showed a significant difference in the overall scale and its subscales. The reason for this difference was due to the fact that the teachers graduating from other faculties had higher self-efficacy beliefs compared to those graduated from faculty of education. It was found that the self-efficacy beliefs of the teachers did not show a significant difference in the subscales of Mastery Experience and Social Persuasion based on the faculty the teachers graduated from; however, the result indicating that scores of the subscales Vicarious Experience, and the Physiological and Emotional Status showed a significant difference based on the faculty the teachers graduated from was obtained.

Discussion and Conclusion: When considering the results of the study, in order to increase the self-efficacy beliefs of the teachers and to make them motivated, they should be granted rewarded (letter of appreciation, salary bonus, reward for teacher of the year, etc.). In order to increase the self-efficacy beliefs of the teachers, they should be avoided from using the traditional teaching methods, and they should be provided to use the modern teaching methods sufficiently in the classroom environment and if necessary, related seminars and courses should be organized. The working conditions of the teachers should be improved. For instance, it is necessary to decrease the classroom size and allocate more resources for education. This situation makes contribution to increase their self-efficacy beliefs.

GİRİŞ

Öz yeterlik, Albert Bandura tarafından 1977'de ortaya atıldıktan sonra öz yeterlik alanında sayısız araştırma ve yayın yapıldığı görülmektedir. Bu kavramın ortaya çıkışı Bandura'nın 1960'ların başlarında, öğrenmeye getirdiği yaklaşım sosyal öğrenme kuramı (Social Cognitive Theory) ilkesine dayanır. Sosyal öğrenme kuramı, bilişsel öğrenme kuramı ile analitik öğrenme davranışçı kuram birleştirilerek ortaya konulan bir çeşit orta yol kuramıdır. Sosyal öğrenmede temel faktör, bireyin başkalarını gözlemleyerek öğrenmesidir. Öğrenmenin etkililiği öğrenenin modelden gözlemlediği davranışı taklit edebilme kabiliyetine bağlıdır (Korkmaz, 2009: 222).

Öz yeterlik, bireyin kendisinin farkında olmasıdır. Öz yeterlik, “Bireyin yapması gereken performans ile kendi kapasitesini karşılaştırıp duruma göre harekete geçmesidir. Bireyin karşılaşmış olduğu güçlüklerde nasıl başarılı olabileceğine ilişkin kendisi hakkındaki inancıdır” (Korkmaz, 2009: 229). Bandura’ya göre öz yeterlik teorisi, kişisel becerileri harekete geçirme kapasitesi ve bireyin sahip olduğu becerileri ile neler yapabileceğine ilişkin kendine duyduğu inancın önemi üzerinde temellendirilir (Akt: Coulibaly ve Karsenti, 2013: 386). Başka bir deyişle öz yeterlik bireyin sahip olduğu becerileri kullanmada ne derece başarılı olabileceğine ilişkin kendine olan inancıdır. Bandura’ya göre bir öğretmenin öğretme öz yeterlik inancının sınıfta başarıyı etkileyen olaylar üzerinde etkisinin olduğunu belirtmektedir. Öğretmen öz yeterliği, öğrencilerin başarılarında önemli bir yeri vardır. Çünkü öğretmen öğrenme-öğretme sürecini yönlendiren, eğitim ilkelerini ve teorilerinin uygulayan, öğrencilerin akademik ve sosyal yönden gelişimlerine katkı sağlayan, dolayısıyla öğrencilerin başarılarına etki eden öğretmenlerin öz yeterlik inancının önemi büyüktür (Eker, 2014). Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, bireyin başarısı yalnızca onun hedeflediği amaçlara bağlı değildir, bireyin hedeflediği amacı gerçekleştirmesinde kendine ne kadar güvendiği ve inandığına bağlıdır (Phillips, 1984; Marquotte ve Bouffard, 2003’den akt: Galand ve Vanlede, 2004).

Öğretmenlerin öz yeterlik inancının gelişmesi, öğrencilerin öz yeterlik inancının gelişimi için oldukça önem taşımaktadır. Kiremit’e (2006) göre “öz yeterlik duygusu gelişmiş olan öğrenci, kendine daha fazla güvenecek ve karşılaştığı olayların birçoğunda daha fazla sorumluluk alacaktır”. İlköğretim eğitimin ilk aşaması olduğundan ilköğretimde elde edilen bilgi ve beceriler öğretimin diğer kademelerinde ve aynı zamanda yaşamda başarılı olmayı etkiler; dolayısıyla geleceğe iyi yetiştirilmiş nesiller bırakabilmek için öğretmenlerin öz yeterliğinin geliştirilmesi gerekmektedir. Yüksek öz yeterlik inancına sahip öğretmenlerin öğrencileri, yüksek öz yeterlik inancına sahip öğrenciler olarak yetiştireceklerdir. Öğretmen öz yeterliğin ölçülmesi, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının nasıl yükseltilebileceğine, öğretmenlerin kendileri ile ilgili yargıda bulunmasına ve onların mesleğinde daha başarılı olmalarına katkı sağlayacaktır.

Öğretmen Öz Yeterlik İnancı ve Öz Yeterlik İnancını Etkileyen Faktörler

Bandura (1977) öğretmen öz yeterlik algısını, “Bir öğretmenin, öğrencilerin yeterince güdülenmemiş olduğu durumlarda bile öğrencilerin öğrenmelerinde istenilen sonuçları elde edebileceğine yönelik inancı” olarak tanımlanmıştır. Öğretmen öz yeterlik inancı, öğretmenin sınıf içerisinde gösterdiği davranışlar ile ilişkilidir. Yani öğretmenin güçlü öz yeterlik etkileri, öğretme çabası, koyduğu hedefler, onların istek düzeyi ile ilgilidir (Allinder, 1994’den akt: Tschannen-Moran ve Hoy, 2001). Başka bir deyişle öğretmen öz yeterlik inancı; öğretmenlerin eğitimde çıkabilecek olası sorunlar karşısında çözüm yolları üretebilme ve yapabileceği faaliyetleri ne kadar iyi yapabildiğine ilişkin iç inancıdır.

Öz yeterlik kavramına göre, yüksek öz yeterlik algısına sahip olan öğretmenler, öğrenmeye dirençli, zor öğrenciler olsa dahi çok çalışırlar ve öğretme konusunda kararlı olup hem öğrencilerine hem de kendilerine güvenirlere. Öğretmenlerin ve idarenin öğrencilerden başarı konusunda yüksek beklenti içinde oldukları ve öğretmenlerin yaşadıkları eğitsel ve idari birtakım sorunlar karşısında idarenin öğretmenlere yardımcı oldukları durumlarda öğretmenlerin öz yeterlik algıları yüksek olabilmektedir (Duy, 2014: 519). Kişilerin öz yeterlik inanışları, onların iyimser veya kötümser bir kişiliğe sahip olup olmaması, onların kendi kendini geliştiren veya kendi kendini zayıflatıcı yönlerine etki eder. Yeterlik inanışları, insanların hedeflerini, beklentilerini, onların kendilerini nasıl motive ettiklerini ve zorluklarla karşılaştıklarında nasıl mücadele edeceklerini etkiler. Düşük öz yeterlik inanışına sahip olan insanlar, zorluklarla baş başa kaldıklarında daha çabuk vazgeçer ve kolaylıkla ikna olabilirler. Yüksek öz yeterlik inanışına sahip olan insanlar, kendi kendilerini geliştirici bir özelliğe sahip olduklarından, karşılaştıkları problemlere daha kolay çözüm bulabilirler (Pajares ve Urdan, 2005).

Pajares’e göre öz yeterlik inancı gerekli bilgi ve becerilerin ne kadar güçlü edinildiğine bağlıdır, yani gerekli bilgi ve becerilere sahip olmadan yeterlik inancı tek başına kişiyi başarıya götürmez. Ona göre insan davranışlarını etkileyen tek faktörün öz yeterlik inancı olduğu ve kişinin ilgili alanda güçlü öz yeterlik inancı olmasının bir işi yapması için yeterli olduğu anlamı çıkartılmamalıdır. İnsan davranışları öz yeterlik dışında başka faktörlerden de etkilenir (Kurbanoğlu, 2004). Öğretmenin

kendine olan öz yeterlik inancı ve özgüveni zayıf olup, bilgi ve becerileri tam olabilir ve bu durumda öğretmen öz yeterlik inancı düşük olduğu için kendi bilgi ve becerilerini de yeterince kullanamaz ve bu sonuç öğretmeni başarısızlığa sürükleyebilir ancak tam tersi durumda yani; öğretmenin bilgi ve becerileri yeterli olmayıp öz yeterlik inancı yüksek olabilir ve bu durumda kendine olan inancı yüksek olan öğretmen bilgi ve becerilerini daha iyi kullanabilir ve bu sonuç öğretmeni başarıya götürebilir. O yüzden öğretmenlerin öz yeterlik inancı öğretmenin başarılı ya da başarısız olmasında önemli rol oynar.

Öz yeterliğin gelişmesini sağlayan dört temel kaynak vardır; Bunlar *Performans Başarıları, Dolaylı Yaşantılar, Sözel İkna ve Fizyolojik ve Duygusal Durumlar*'dır. Performans başarıları, öz yeterliğin gelişmesinde en etkili kaynağıdır, yani bireyin doğrudan kendi başarılı veya başarısız deneyimleridir. Öğretmenler gerçekleştirdikleri öğretim sonunda performanslarını değerlendirerek, benzer performansları gerçekleştirme kapasiteleri konusunda bir yeterlik yargısı geliştirirler ve sonraki öğretimlerinde gerçekleştirdikleri bu inançlara göre hareket ederler (Bandura,1986'den akt: Çapa, Uzuntiryaki, Temli ve Tarkin, 2013). Geçmişteki başarılı deneyimler öz yeterlik inancını artırırken başarısız deneyimler öz yeterlik inancının düşmesine neden olur (Kurbanoglu, 2004). Dolaylı yaşantılar, bireyin kendine benzeyen diğer modellerin devamlı ve tutarlı çabalarıyla başarılı olmasını görmesi sonucunda, onların uzmanlık deneyimlerini örnek alarak, kendisi başarılı olmuşlar gibi yeterlik inancı geliştirirler. Benzer bir şekilde bireylerin yüksek, devamlı ve tutarlı çaba gösteren modellerin sonunda başarısız olması görmesi sonucunda ise ilgili davranışlara yönelik güdülenmesi olumsuz etkilenmekte ve öz yeterlik inancı düşük düzeyde olmaktadır (Sahranç, 2007: 89). Sözel ikna, bireyin başarabileceğine ya da başaramayacağına ilişkin teşvikler ve nasihatler değişik ölçülerde öz yeterlik yargısını etkiler (Korkmaz, 2009: 230). Bandura'ya göre öğretmenlerin öz yeterlik inançları kendi profesyonel alanında görev yapan diğer kişilerin yorumlarından etkilenmesidir. Meslektaşların yanı sıra, ailenin sözel dönütleri de öğretmen öz yeterliğini etkilemektedir ve bu durum öğretmenin görevini gerçekleştirmesindeki çabasını etkiler (Çapa vd, 2013). Fizyolojik ve Duygusal Durumlar, bireyin belli bir görevi başarma ya da başarısız olma beklentisi öz yeterlik algısını etkiler (Korkmaz, 2009: 230). Öğretmenlerin öğretimle ilgili yaşadıkları heyecan, gerginlik, korku gibi fizyolojik ve duygusal durumlar, bu uyarılmaların nasıl yorumlandığına bağlı olarak, onların o konudaki kapasitelerine ilişkin yargılarının gelişimine katkıda bulunur. Olumlu duygular, öz yeterliği güçlendirirken, olumsuz duygular öz yeterliği zayıflatır (Çapa vd, 2013). Örneğin; yaşadığı stres sonucunda duyumsadığı stres tepkileri ve gerginliği düşük düzeyde bir performansa neden olabilecek, buna karşın kendini fizyolojik olarak zinde hissetmesi bireyin yüksek düzeyde performans sergilemesine etki eder (Sahranç, 2007: 90).

Öz yeterlik olgusunun öğretmen etkililiği ve başarısı üzerine katkısı açık biçimde ortaya konmuştur. Bu nedenle bu çalışmada ilgili evrende ilköğretim sınıf ve branş öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarını incelemek hedeflenmiştir. Yukarıdaki bilgilerden anlaşıldığı gibi, yüksek öz yeterlik inancı öğretmenleri mesleğinde başarılı olmalarını sağlayan önemli bir kavramdır. Dolayısıyla, öz yeterlik inancı güçlü olan öğretmenler, problemlerin üstesinden gelmede son derece kendinden emin, kendini tanıyan, başarılı olmak için emek ve zaman harcayan, sürekli kendini geliştiren ve yeniliğe açık olanlardır. İlgili literatür incelendiğinde, Türkiye'de "öz yeterlik" konusunda yapılan araştırmalarda son yıllarda artış görülmekle birlikte belli bir alana yönelik (Seferoğlu ve Akbıyık, 2005; Korkut ve Babaoğlu, 2012; Kiremit, 2006; Kadim, 2012; Tertemiz ve Ağildere, 2015; Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013; Akkuş, 2013; Arslan, 2012; Yılmaz, Yiğit ve Kaşarcı, 2012; Eker, 2014; Kocaoğlu ve Akgün, 2015) pek çok çalışma mevcuttur. Türkiye'de özellikle ilköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançları düzeyini saptamaya yönelik pek fazla araştırma yapılmamış olması, ileride yapılacak çalışmalara kaynak yaratması açısından bu araştırma önem taşımaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Araştırma problemi: İlköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin öz yeterlik inanç kaynaklarının bireysel özelliklerine göre aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır?

1. İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç kaynaklarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç kaynakları onların branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç kaynakları onların mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç kaynaklarının mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inanç kaynaklarının çalıştıkları okulda öğrenim gören öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama (Survey) yöntemi, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2014).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 öğretim yılında İzmir'in Buca ilçesinde 15 farklı ilköğretim okulunda görev alan 322'si kadın ve 180'i erkek 502 sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu araştırmada evren, okullarda bulunan öğrenci sayısı bağımsız değişkenine göre (500'den az ve 500'den fazla) alt evren gruplarına ayrılmış ve oranlı örneklem yoluna gidilerek alt evrenler oluşturulmuş ve her alt evrenin bütün evren içindeki oranını yansıtacak şekilde okul seçilmiştir. Örneklem almada temel kural olan, "yansızlık ilkesi" ne uyulmuştur. Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Erkek	180	35,9
	Kadın	322	64,1
Branş	Sosyal bilgiler	103	20,5
	Matematik ve fen	98	19,5
	Sınıf öğretmeni	119	23,7
	Yabancı dil	67	13,3
	Sanat ve spor	61	12,2
	Diğer	54	10,8
Mesleki kıdem	1-5 yıl	59	11,8
	6-10 yıl	72	14,3
	11-16 yıl	99	19,7
	17-21 yıl	98	19,5
	22 yıl ve üzeri	174	34,7
Mezun olunan fakülte	Eğitim fakültesi	384	76,5
	Diğer	118	23,5
Okuldaki öğrenci sayısı	500'den az	82	16,3
	500'den fazla	420	83,7

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan 502 öğretmenin %35,9'u erkek, %64,1'i kadındır. Öğretmenlerin %20,5'i sosyal bilgiler, %19,5'i matematik ve fen, %23,7'si sınıf öğretmeni, %13,3'ü yabancı dil, %12,2'si sanat ve spor, %10,8'i diğer branşlardadır. Öğretmenlerin %11,8'inin mesleki kıdemi 1-5 yıl, %14,3'ünün 6-10 yıl, %19,7'sinin 11-16 yıl, %19,5'inin 17-21 yıl, %34,7'sinin 22 yıl ve üzerindedir. Öğretmenlerin %76,5'i eğitim fakültesinden, %23,5'i diğer fakültelerden mezundur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %16,3'ünün okulunda 500'den az öğrenci, %83,7'sinin okulunda 500'den fazla öğrenci mevcuttur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan olan ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Veri toplama aracının birinci bölümünde ise Kişisel Bilgi Formu; ilköğretim öğretmenlerinin cinsiyetleri, branşları, mesleki kıdemleri, mezun oldukları fakülte ve öğretmenlerin çalıştığı okuldaki öğrenci sayıları bilgilerinden oluşan kişisel bilgi formu yer almaktadır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde Kieffer ve Henson

(2000) tarafından geliştirilen ve Çapa Aydın, Uzuntiryaki, Temli ve Tarkın (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeği” gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan öğretmen adayları son sınıf öğrencileri ile yapılan çalışma sonucunda geliştirilmiş, bu çalışma ise 1-22 yıl üzeri deneyimi olan öğretmenler üzerinde yapılmıştır. Ölçek öğretmenlerin öz yeterlik kaynaklarının farklı değişkenler açısından incelenerek öz yeterliğin farklı bireylerde neden farklılık gösterdiğini ölçmede kullanılmaktadır.

Ölçek yedili derecelendirme (1= kesinlikle doğru değil, 2= genellikle doğru değil, 3= bazen doğru, 4= ara sıra doğru, 5= çoğunlukla doğru, 6=genellikle doğru 7= her zaman doğru) ile cevaplanan 27 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekteki 8 madde (1,6,9,11,15,17,20,25) “Performans Başarıları” alt boyutunu, 7 madde (2,5,8,12,18,21,26) “Dolaylı Yaşantılar” alt boyutunu, 5 madde (3,10,14,19,23) “Sözel İkna” alt boyutunu, 7 madde (4,7,13,16,22,24,27) “Fizyolojik ve Duygusal Durum” alt boyutunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,85; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları ise performans başarıları boyutu için 0,71, dolaylı yaşantılar boyutu için 0,74, sözel ikna boyutu için 0,75 ve fizyolojik ve duygusal durumlar boyutu için 0,74 olarak bulunmuştur. Aydın Çapa, Uzuntiryaki, Temli ve Tarkın’ın (2013) Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeği’nin boyutları için güvenirlik katsayıları ise şu şekildedir: Performans başarıları boyutu için 0,75, dolaylı yaşantılar boyutu için 0,78, sözel ikna boyutu için 0,76 ve fizyolojik ve duygusal durumlar boyutu için 0,75.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri kişisel bilgiler anketi ve öğretmen öz yeterlik kaynakları ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Ölçek, İzmir ili Buca ilçesindeki ilköğretim okullarında veri toplama araçlarının kullanılması için gerekli izinler alınarak uygulanmıştır. Ölçeğin uygulanması 21 gün sürmüştür. Ölçek okullarda bulunan öğretmenlere araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Öğretmen kadrosu 25’nin altında olan okullara ölçek bırakılmış ve okullardan daha sonra toplanmıştır. Ulaşılamayan öğretmenlere daha sonra araştırmacı tarafından tekrar iletişim kurularak, anketlerin doldurulması sağlanmıştır. Öğretmen kadrosu 25’in üzerinde olan okullara araştırmacı tarafından birimlere uygulamaya gidilmeden önce okul müdürleriyle görüşülmüş ve anket, öğretmenlere bireysel olarak uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 15.0 programı kullanılmıştır. Analizlerden önce cevaplanan ölçekler kontrol edilerek yönerge dışı ya da eksik cevaplandırılmış ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır. Ölçek ve alt boyut puanlarının cinsiyet, mezun olunan fakülte ve okuldaki öğrenci sayılarına göre yapılan karşılaştırmada bağımsız iki örneklem *t* testi; branş ve mesleki kıdeme göre yapılan karşılaştırmada tek yönlü varyans analizi (OneWay ANOVA) testi uygulanmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi iki grup arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD Post Hoc testinden yararlanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 ($p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları aşağıda her bir bağımsız değişkene göre ele alınarak değerlendirilmiştir.

Araştırma problemi “*İlköğretim okullarında görev yapan sınıf ve branş öğretmenlerinin öz yeterlik inanç kaynaklarının bireysel özelliklerine göre aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır?*” biçiminde ifade edilmiştir. İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançları belirlemek için öğretmen öz yeterlik kaynakları ölçeğindeki her bir maddenin aritmetik ortalaması ve standart sapması hesaplanmış ve bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçek Maddelerine Ait Betimsel İstatistikler

Maddeler	\bar{x}	SS
1. Öğretme konusunda birçok olumlu fırsatım oldu.	5,32	1,23
2. Diğer öğretmenlerin, öğretmenlik üzerine konuşmalarını dinlemek, bana öğretmenlik hakkında yararlı bilgiler sağlar.	5,20	1,39
3. Diğerlerinden aldığım övgüler daha iyi öğretmemi sağlıyor.	5,08	1,49
4. Öğrencilere yanlış bilgi aktardığımda kaygılanırım.	5,55	1,86
5. Diğer öğretmenlerin hatalarını gözlemlemek bana nasıl daha etkili bir öğretmen olunabileceğini öğretti.	4,82	1,71
6. Öğrencilere iyi öğrettiğim zamanları net olarak hatırlarım.	5,79	1,26
7. Sınıfta öğretmen olarak bulunma düşüncesi beni endişelendiriyor.	1,61	1,29
8. Öğretmenleri sınıf ortamında gözlemlemek için önemli fırsatlarım oldu.	3,50	1,89
9. Sınıf içindeki öğretme deneyimlerimden çok şey öğrendim.	6,00	1,17
10. Saygı duyduğum insanlar, iyi bir öğretmen olduğumu söylediğinde onlara inanırım.	5,80	1,23
11. Öğrencilere bir şeyler öğretmeye çalışırken başarılı oldum.	5,94	0,94
12. Yetenekli öğretmenleri gözlemleyerek nasıl öğretmen olunacağını öğrendim.	4,83	1,61
13. Hata yapma korkum öğretme yeteneğimi etkiler.	2,84	1,82
14. Öğretmenliğe yönelik yeteneğim olduğunu duymak beni daha iyi öğretmeye teşvik eder.	5,70	1,36
15. Öğretimle ilgili hatalarımdan ders çıkarabilirim.	6,01	1,09
16. Öğrencilerle iletişim kuramamak beni korkutur.	4,34	2,16
17. Verdiğim dersler daha etkili öğretme stratejileri ve becerileri geliştirmemi sağladı.	6,01	1,07
18. Diğer öğretmenlerin yaptığı hataları gözlemleyerek kendi öğretmenliğim hakkında güven kazandım.	4,60	1,81
19. Diğer öğretmenlerin, iyi öğretmen olduğumu söylemeleri beni daha iyi öğretmeye motive eder.	5,25	1,53
20. İyi öğretebilmeyi kişisel başarı olarak değerlendiririm.	5,63	1,41
21. Diğer öğretmenlerin eksiklerini gördükçe nasıl daha etkili öğretebileceğimi öğrenebilirim.	4,70	1,62
22. Öğretirken hata yaptığım zamanlarda kalp atışlarımın hızlandığını hissedirim.	3,37	1,87
23. Öğretmenlik becerilerim hakkında sık sık deneyimli insanlardan önemli geribildirimler alırım.	4,80	1,52
24. Etkili bir öğretim ortamı sağlayamama düşüncesi beni endişelendirir.	4,30	1,87
25. Öğretmenlik becerilerimin çoğunu gerçek ortamda öğretmenlik yaparak geliştirdim.	6,21	1,08
26. Etkili öğretme konusunda diğerlerinin önerilerinden çok şey öğrenirim.	5,08	1,39
27. Öğrencilerin derse katılımını sağlayamadığımda kaygılanırım.	4,73	1,81

Araştırmaya katılan öğretmenlerin en yüksek puana sahip öz yeterlik kaynaklarının “öğretmenlik becerilerinin çoğunu gerçek ortamda öğretmenlik yaparak geliştirme” ($\bar{x}=6,21$), “öğretimle ilgili hatalardan ders çıkarma” ($\bar{x}=6,01$), “verilen derslerin daha etkili öğretme stratejileri ve becerileri geliştirmesi” ($\bar{x}=6,01$), “sınıf içindeki öğretme deneyimlerinden çok şey öğrenme” ($\bar{x}=6,00$) maddelerinde yer alan ifadelerde olduğu tespit edilmiştir. En düşük puana sahip öz yeterlik kaynakları “öğretmenleri sınıf ortamında gözlemlemek için önemli fırsatların olması” ($\bar{x}=3,50$), “öğretirken hata yapıldığı zaman kalp atışlarının hızlanması” ($\bar{x}=3,37$), “ hata yapma korkusu öğretme yeteneğini etkilemesi” ($\bar{x}=2,84$), “ sınıfta öğretmen olarak bulunma düşüncesinin endişelendirmesi” ($\bar{x}=1,61$) maddelerinde görülmüştür.

Tablo 2.1. Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler

Alt Boyutlar	Min.	Maks.	\bar{x}	ss	Çarpıklık (Skewness)
Performans Başarıları	2,50	7,00	5,86	0,67	-0,72
Dolaylı Yaşantılar	1,86	7,00	4,68	1,04	-0,16
Sözel İkna	2,00	7,00	5,33	1,01	-0,59
Fizyolojik ve Duygusal Durum	1,00	7,00	3,82	1,15	-0,20
ÖZ YETERLİK KAYNAKLARI	2,74	6,56	4,93	0,71	-0,20

Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeği puan ortalaması 4,93 olarak bulunmuştur. Puan aralığı (1-7) dikkate alındığında araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik kaynaklarına ilişkin puanlarının “çoğunlukla doğru” düzeyinde olduğu görülmektedir (7-1=6/7=0,86; 1 – 1,86: kesinlikle doğru değil, 1,87-2,71:genellikle doğru değil; 2,72 – 3,57:bazen doğru; 3,58 – 4,43:ara sıra doğru; 4,44 – 5,29:çoğunlukla doğru; 5,30 – 6,14:genellikle doğru; 6,15 – 7,00:her zaman doğru).En yüksek puana sahip öz yeterlik kaynakları “performans başarıları” (\bar{x} =5,86) ve “sözel ikna” (\bar{x} =5,33) olduğu ve her iki kaynağın “genellikle doğru” düzeyinde olduğu; en düşük puana sahip öz yeterlik kaynağının “fizyolojik ve duygusal durum” (\bar{x} =3,82) olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik kaynaklarına ilişkin genel toplam puanı 4,93 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *t* testi sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Öz Yeterlik İnanç Kaynakları *t* Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	ss	<i>t</i>	<i>p</i>
Performans Başarıları	Erkek	180	5,90	0,62	0,802	0,423
	Kadın	322	5,85	0,70		
Dolaylı Yaşantılar	Erkek	180	5,90	0,62	1,311	0,190
	Kadın	322	5,85	0,70		
Sözel İkna	Erkek	180	5,90	0,62	1,096	0,274
	Kadın	322	5,85	0,70		
Fizyolojik ve Duygusal Durum	Erkek	180	5,90	0,62	0,784	0,434
	Kadın	322	5,85	0,70		
TOPLAM ÖZ YETERLİK	Erkek	180	5,90	0,62	1,346	0,179
	Kadın	322	5,85	0,70		

Tablo 3’de görüldüğü gibi ilköğretim öğretmenlerinin öz yeterlikleri genel toplamı ve alt boyutlarının öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynakları cinsiyet değişkenine göre önemli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan *t* testi sonucunda $P>0,05$ bulunduğundan önemli bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan Varyans analizi sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. İlköğretim Öğretmenlerinin Branşlarına Göre Öz Yeterlik İnanç Kaynakları Alt Boyutları Ortalama Puanları ve Standart Sapmalarına İlişkin Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Branş	n	\bar{x}	ss	f	p
Performans Başarıları	Sosyal Bilgiler	103	5,77	0,62	1,408	0,220
	Matematik ve Fen	98	5,86	0,74		
	Sınıf öğretmeni	119	5,97	0,58		
	Yabancı dil	67	5,93	0,75		
	Sanat ve spor	61	5,79	0,69		
	Diğer	54	5,81	0,70		
Dolaylı Yaşantılar	Sosyal Bilgiler	103	4,56	1,04	0,948	0,449
	Matematik ve fen	98	4,70	1,03		
	Sınıf öğretmeni	119	4,75	1,05		
	Yabancı dil	67	4,54	1,06		
	Sanat ve spor	61	4,85	1,05		
	Diğer	54	4,65	0,95		
Sözel İkna	Sosyal Bilgiler	103	5,28	1,03	0,551	0,738
	Matematik ve fen	98	5,45	0,88		
	Sınıf öğretmeni	119	5,33	1,05		
	Yabancı dil	67	5,33	1,05		
	Sanat ve spor	61	5,29	1,04		
	Diğer	54	5,19	1,09		
Fizyolojik ve Duygusal Durumlar	Sosyal Bilgiler	103	3,77	1,07	0,354	0,880
	Matematik ve fen	98	3,90	1,09		
	Sınıf öğretmeni	119	3,81	1,21		
	Yabancı dil	67	3,93	1,12		
	Sanat ve spor	61	3,74	1,32		
	Diğer	54	3,75	1,14		
TOPLAM ÖZ YETERLİK	Sosyal Bilgiler	103	4,85	0,68	0,567	0,725
	Matematik ve fen	98	4,98	0,69		
	Sınıf öğretmeni	119	4,98	0,70		
	Yabancı dil	67	4,94	0,71		
	Sanat ve spor	61	4,92	0,79		
	Diğer	54	4,86	0,72		

Tablo 4’de görüldüğü gibi öğretmenlerin branşlarına göre, ölçek boyutları ve bütününde $P>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla, öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre öz yeterlik inançları ortalama puanları arasındaki farkı belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi ile farklılığın yönünü belirlemek amacıyla LSD testi kullanılmıştır (Tablo 5’e bakınız).

Tablo 5. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Öz Yeterlik İnanç Kaynakları Ortalama Puanları ve Standart Sapmalarına İlişkin Anova Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Mesleki Kıdem	n	\bar{x}	ss	f	p	Anlamlı Fark
Performans Başarıları	A-1-5 yıl	59	5,81	0,67	1,146	0,334	
	B-6-10 yıl	72	5,77	0,72			
	C-11-16 yıl	99	5,84	0,74			
	D-17-21 yıl	98	5,85	0,69			
	E-22 yıl ve üzeri	174	5,95	0,60			

Dolaylı Yaşantılar	A-1-5 yıl	59	4,83	1,00	1,226	0,299	
	B-6-10 yıl	72	4,45	0,98			
	C-11-16 yıl	99	4,68	1,11			
	D-17-21 yıl	98	4,73	0,87			
	E-22 yıl ve üzeri	174	4,68	1,10			
Sözel İkna	A-1-5 yıl	59	5,45	0,97	0,810	0,519	
	B-6-10 yıl	72	5,24	1,05			
	C-11-16 yıl	99	5,37	0,96			
	D-17-21 yıl	98	5,20	1,04			
	E-22 yıl ve üzeri	174	5,36	1,03			
Fizyolojik ve Duygusal Durum	A-1-5 yıl	59	4,23	1,06	3,735	0,005	A>C, A>D A>E B>E
	B-6-10 yıl	72	4,01	1,08			
	C-11-16 yıl	99	3,80	1,03			
	D-17-21 yıl	98	3,80	1,17			
	E-22 yıl ve üzeri	174	3,62	1,23			
TOPLAM ÖZ YETERLİK	A-1-5 yıl	59	5,08	0,70	0,814	0,516	
	B-6-10 yıl	72	4,88	0,71			
	C-11-16 yıl	99	4,93	0,69			
	D-17-21 yıl	98	4,91	0,68			
	E-22 yıl ve üzeri	174	4,91	0,73			

Tablo 5’de görüldüğü gibi Performans Başarıları ($F=1,146$; $p>0,05$), Dolaylı Yaşantılar ($F=1,226$; $p>0,05$), Sözel İkna ($F=0,810$; $p>0,05$) alt boyut puanları ve Toplam Öz Yeterlik ($F=0,814$; $p>0,05$) ölçek puanlarının öğretmenlerin mesleki kıdemine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Fizyolojik ve Duygusal Durum alt boyut puanlarının öğretmenlerin mesleki kıdemine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($F=3,735$; $p<0,05$). Farkın kaynağına ilişkin yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 1-5 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin fizyolojik ve duygusal durum alt boyut puanları ($\bar{x}=4,23$), 11-16 yıl ($\bar{x}=3,80$), 17-21 yıl ($\bar{x}=3,80$) ve 22 yıl ve üzeri ($\bar{x}=3,62$) mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin fizyolojik ve duygusal durum puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Mesleki kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlerin fizyolojik ve duygusal durum alt boyut puanları ($\bar{x}=4,01$), 22 yıl ve üzeri ($\bar{x}=3,62$) mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının mezun olunan fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan t testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Mezun Olunan Fakülteye Göre Öz Yeterlik İnanç Kaynakları t Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Mezun Olduğu Fakülte	n	\bar{x}	ss	t	p
Performans Başarıları	Eğitim fakültesi	384	5,85	0,67	-0,627	0,531
	Diğer	118	5,90	0,68		
Dolaylı Yaşantılar	Eğitim fakültesi	384	4,62	1,04	-2,165	0,031
	Diğer	118	4,86	1,01		
Sözel İkna	Eğitim fakültesi	384	5,31	1,03	-0,762	0,446
	Diğer	118	5,39	0,95		
Fizyolojik ve Duygusal Durum	Eğitim fakültesi	384	3,76	1,17	-2,052	0,041
	Diğer	118	4,01	1,08		
TOPLAM ÖZ YETERLİK	Eğitim fakültesi	384	4,89	0,71	-2,067	0,039
	Diğer	118	5,04	0,68		

Tablo 6’da görüldüğü gibi Öz Yeterlik Kaynakları ölçek puanlarının öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=-2,067$; $p<0,05$). Diğer

fakülte mezunu öğretmenlerin toplam öz yeterlik kaynakları ölçek puanları ($\bar{x}=5,04$), eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin toplam öz yeterlik kaynakları ölçek puanlarından ($\bar{x}=4,89$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Performans Başarıları ($t=-0,627$; $p>0,05$) ve Sözel İkna ($t=-0,762$; $p>0,05$) alt boyut puanlarının öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Dolaylı Yaşantılar alt boyut puanlarının öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=-2,165$; $p<0,05$). Diğer fakülte mezunu öğretmenlerin dolaylı yaşantılar alt boyut puanları ($\bar{x}=4,86$), eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin dolaylı yaşantılar alt boyut puanlarından ($\bar{x}=4,62$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Fizyolojik ve Duygusal Durum alt boyut puanlarının öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir ($t=-2,052$; $p<0,05$). Diğer fakülte mezunu öğretmenlerin fizyolojik ve duygusal durum alt boyut puanları ($\bar{x}=4,01$), eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin fizyolojik ve duygusal durum alt boyut puanlarından ($\bar{x}=3,76$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının çalıştıkları okulda öğrenim gören öğrenci sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *t* testi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okuldaki Öğrenim Gören Öğrenci Sayısı *t* Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Okuldaki Öğrenci Sayısı	n	\bar{x}	ss	<i>t</i>	<i>p</i>
Performans Başarıları	500’den az	82	5,86	0,61	-0,044	0,965
	500’den fazla	420	5,86	0,69		
Dolaylı Yaşantılar	500’den az	82	4,66	1,01	-0,152	0,880
	500’den fazla	420	4,68	1,04		
Sözel İkna	500’den az	82	5,36	0,92	0,366	0,715
	500’den fazla	420	5,32	1,03		
Fizyolojik ve Duygusal Durum	500’den az	82	3,89	1,12	0,574	0,566
	500’den fazla	420	3,81	1,16		
TOPLAM	500’den az	82	4,95	0,67	0,269	0,788
ÖZ YETERLİK	500’den fazla	420	4,92	0,72		

Tablo 7 incelendiğinde Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeği ve alt boyut puanlarının okuldaki öğrenci sayısına göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). İlköğretim öğretmenlerinin toplam öz yeterlik inançları ve alt boyutlarında öğretmenlerin çalıştıkları okullardaki öğrenim gören öğrenci sayısı değişkenine göre öz yeterlik inanç kaynaklarını farklılaştırmadığı söylenebilir. Konu ile alakalı alan yazın taraması yapıldığında öğretmenlerin çalıştıkları okuldaki öğrenim gören öğrenci sayısı değişkeni ile ilgili herhangi bir araştırma sonucuna rastlanılmamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada 2015-2016 öğretim yılında İzmir ilinin Buca ilçesinde 15 farklı ilköğretim okulunda görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının ne düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin en yüksek öz yeterlik kaynakları “performans başarıları” ve “sözel ikna” olduğu; en düşük öz yeterlik kaynağı ise “fizyolojik ve duygusal durum” olduğu saptanmıştır. Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeği puan ortalaması 4,93 olarak bulunmuştur. Puan aralığı (1-7) dikkate alındığında araştırmaya katılan öğretmenlerin öz yeterlik kaynaklarına ilişkin puanlarının “çoğunlukla doğru” düzeyinde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine, branşlarına ve çalıştıkları okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı değişkenine göre öz yeterlik inançları, ölçeğin bütününde ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık göstermediği saptanmıştır.

Bu çalışmada öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynakları onların cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu bulguyu Zararsız’ın (2012), Benzer’in (2011), Üstüner vd’in (2009), Gençtürk’ün (2008), Turcan’ın (2011) ve Barut’un (2011) çalışmaları da aynı şekilde

desteklemektedir. Denizoğlu'na göre öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemesinin nedeni, sosyal yaşamda kadınların özellikle son yıllarda daha aktif rol almalarından ve ailede, okul ve meslek hayatlarında görülen eşitsizliğin eskiye göre daha az yaşanıyor olmasından ve erkeklerle kadınlar arasındaki farklılıkların günden güne kapanıyor olmasından kaynaklandığını ileri sürmektedir (Korkut ve Babaoğlu, 2012).

Öğretmenlerin toplam öz yeterlik inanç kaynakları ve alt boyutlarında öz yeterlik inançları, öğretmenlerin branşlarına göre öğretmen öz yeterliğini farklılaştırıp farklılaştırıp saptanmıştır. Konuyla ilgili araştırmalar incelendiğinde bazı araştırmalarda bu araştırma sonuçları ile ilgili benzer sonuçlar elde edildiği görülürken bazı farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Sağlam (2007), Üstüner vd.(2009), Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu (2008) ve Korkut ve Babaoğlu'nun (2012) çalışmasında da öğretmenlerin toplam öz yeterlik inançları ve alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular bu araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu bulgu, farklı branşlara sahip olan öğretmenlerin öz yeterliklerini arttırmada farklı etkilere sahip olmadığını göstermektedir. Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının branşa bakılmaksızın bütün öğretmenlerin öğretme konusunda kendilerini mesleki açıdan eşit düzeyde gördüklerini göstermektedir. Zararsız (2012), Benzer (2011), Gençtürk'ün (2008) araştırma sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin toplam öz yeterlik ve alt boyutlarında öz yeterlik inançları branş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmemektedir.

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre öz yeterlik inanç kaynakları incelendiğinde Performans Başarıları Dolaylı Yaşantılar, Sözel İkna alt boyut puanları ve Toplam Öz Yeterlik ölçek puanlarının öğretmenlerin mesleki kıdemine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir; ancak Fizyolojik ve Duygusal Durumlar alt boyutunda anlamlı farklılıklar görülmüştür. Konu ile ilgili araştırmalar incelendiğinde, bu araştırma bulgularıyla benzeyen ve benzemeyen sonuçlar ortaya çıktığı görülmüştür. Örneğin, Benzer'in (2011) araştırmasında da öğretmenlerin toplam öz yeterlik ve alt boyutlarda öz yeterlik inançları mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu farklılık bu araştırma bulgularının tam tersidir; örneğin öz yeterlik alt boyutlarında "öğretim stratejilerinde öz yeterlik", "sınıf yönetiminde öz yeterlik", ve toplam öz yeterlik alt boyutlarında 16-20 yıl kıdemi olan öğretmenlerin, 0-5 yıl kıdemi olan öğretmenlere göre kendilerini daha fazla yeterli hissettikleri görülmüştür. Yine diğer araştırma sonuçlarına bakıldığında Zararsız (2012), Turcan (2011), Gençtürk (2008), Eskici (2013) öğretmenlerin mesleki kıdemleri arttıkça, kendilerini daha fazla yeterli hissettikleri sonucu tespit edilmiştir. Korkut ve Babaoğlu'nun (2012) "Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları" ve Gömleksiz ve Serhatlıoğlu'nun (2013) "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları" üzerine yapıları araştırmasında öğretmenlerin öz yeterlik inançları onların mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varmışlardır. Bu araştırma bulgularına benzeyen sonuçlar elde edilen bazı araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin; Altunbaş'ın (2011) "Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları" üzerine yaptığı araştırmasında; genel öz yeterlik ve alt boyutları olan "öğretimsel stratejilerde yeterlik", "sınıf yönetiminde yeterlik", "öğrenci katılımında yeterlik" en yüksek ortalamalar 1-10 yıl iken en düşük ortalamalar 21 yıl ve üstü kıdem yılına sahip sınıf öğretmenlerinde görülmektedir. Bulgulara göre, öğretmenlerin genel öz yeterlik inançlarında bir farklılık bulunmazken alt boyutlarından biri olan "fizyolojik ve duygusal durum" puanlarının 1-5 yıl ve 6-10 yıl kıdemi olan öğretmenlerin, 22 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre öz yeterlik inançlarının daha yüksek olmasının nedeni; öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyi artabileceğinden öz yeterlik inançları düşebileceği sonucuna varılabilir. Cherniss'e göre tükenmişlik; yoğun stres ve doyumsuzluğa tepki olarak bireyin psikolojik olarak işinden soğuması durumudur (Akt: Başol ve Altay, 2009: 194). Öğretmenlerin yaşadıkları yoğun iş stresinden dolayı zamanla fizyolojik ve psikolojik olarak çökmesine yani; mesleki deformasyona neden olabilir. Bu durum öğretmenlerin tükenmişlik sendromu yaşamalarına yol açar. Tümkaya'ya göre öğretmenlerin tükenmişliğinin nedeni; zor öğretim koşullarına, disiplinsiz öğrencilere, öğretme durumuna ve yönetim desteğinin eksikliğine tepki olarak geliştirilen olumsuz bir örnek olarak geliştirilebilir (Akt: Başol ve Altay, 2009: 196).

Mesleki kıdemi düşük olan öğretmenlerin, mesleki kıdemi yüksek olan öğretmene göre kendilerini daha yeterli hissetmelerinin sebeplerinden biri de mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin bilgilerinin taze olması, öğretme heyecanı ve isteği içerisinde olması olabilir. Öz yeterlik inancı, öğretmenin başlangıç aşamalarında daha esnektir ve öğretmen yeterliğinin gelişiminde hizmet

öncesi eğitim ve ilk öğretmenlik yıllarındaki deneyimler olduğu düşünülmektedir (Mulholland ve Wallance, 2001; Woolfolk-Hoy ve Burke-Spero, 2005'den akt: Bümen ve Ercan Özaydın, 2013).

Bir başka neden de öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynakları onların sınıf ortamında teknolojiyi yeterince kullanıp kullanmamasında önemli rol oynar. Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde bilgiye ulaşılması kolaydır ancak öğretmenler bilgiyi aktarırken geleneksel öğretim metotlarını kullanırlarsa yetersiz kalabilirler ve bu durum onların öz yeterlik inançlarının düşmesine neden olabilir. Çağın gerekleri doğrultusunda yetiştirilmiş, öğrencilerini içinde bulunduğumuz zamanın özellikleri doğrultusunda eğitebilecek, bilgi teknolojilerini kullanarak bilgiye ulaşma ve kullanma konusunda donanımlı öğretmenler yetiştirmek, eğitim alanında ülkelerin en temel görevlerindedir (Gelen ve Özer, 2008: 41). Kocaoğlu ve Akgün'e (2015) göre öğretmenlerin sahip oldukları fatih projesinin getirmiş olduğu teknolojileri kullanmaya yönelik öz yeterlik inancı algılarının kıdeme göre farklılık gösterdiği tespit edilmiş ve kıdemi 26 yıl ve üstü olan grubun öz yeterlik algısı, daha az kıdeme sahip diğer tüm gruplardan anlamlı olarak daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Sağlam'ın (2007) yaptığı çalışmada mesleki kıdemi 1-5 yıl arasında olan öğretmenlerin bilgisayar kullanımına yönelik öz yeterlik inançlarının 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye göre öz yeterlik inanç kaynakları ölçeğinin bütününde ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu farklılığın kaynağı ise diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlere göre öz yeterlik inançları daha yüksektir. Performans Başarıları ve Sözel İkna alt boyutunda öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının onların mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir; ancak Dolaylı Yaşantılar ve Fizyolojik ve Duygusal Durumlar alt boyut puanlarının öğretmenlerin mezun olduğu fakülteye göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Öğretmenlerin mezun oldukları fakülteye göre öz yeterlik inanç kaynaklarında önemli farklılıklar olup olmadığını araştıran diğer çalışmalara bakıldığında bu araştırma sonuçlarını destekleyen veya örtüşmeyen bulgulara rastlanılmıştır. Benzer (2011), Gençtürk ve Memiş (2010), Gençtürk (2008), Altunbaş (2011) çalışmaları bu araştırma bulgularını destekler. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde Üstüner vd. (2009) araştırmasında eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inançları, diğer fakültelerden (fen-edebiyat, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri vb.) daha yüksek çıktığı sonucuna varmışlardır. Bu bulgu bu araştırma sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Bu araştırma sonuçlarını destekleyen bulgu ise Barut (2011) çalışmasında ilköğretim 2. kademe sosyal bilgiler öğretmenlerinin öz yeterlik inançları mezun olunan fakülteye göre anlamlı farklılık bulunduğu ve bu farklılığın eğitim ve fen fakültesi dışında bir başka yükseköğretim kurumundan mezun olan (dil, tarih, coğrafya, vb) öğretmenlerin öz yeterlik inançları eğitim fakültesinden mezun olanlardan daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Akkoyunlu ve Kurbanoglu (2004) öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı öz yeterlik inancı üzerine yaptıkları çalışmasında fen edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inancı eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inancından daha yüksek çıktığı sonucuna varmışlardır.

Eğitim fakülteleri dışında diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynakları, eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarından yüksek olması oldukça ilginç bir sonuçtur; çünkü eğitim fakülteleri öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulmuş fakültelerdir. Eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynaklarının diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre düşük çıkmasının nedeni; eğitim fakültesi mezunu olmayıp formasyon alan öğretmenlerin toplumun ön yargısını değiştirmek için kendilerini daha yeterli olduklarına inanmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inançları dolaylı yaşantılar alt boyut puanları, eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inançları dolaylı yaşantılar alt boyut puanlarından daha yüksek olmasının nedeni; öğretmenlerin meslektaşlarının yaptıkları hataları gözlemlemesi veya onların eksiklerini fark etmesi, onlara nasıl daha iyi öğretmen olunacağı hakkında yararlı bilgiler sağlamış olabilir. Diğer fakültelerden (fen-edebiyat, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri vb) mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının, eğitim fakültelerinden mezun olan öğretmenlerin öz yeterlik inançlarından yüksek olmasının bir başka nedeni de, bu fakültelerden mezun olan öğretmenlerin alan bilgisine yönelik detaylı çalışmaları onların öz yeterlik inançlarının arttırmasına etki etmiş olabilir.

Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kaynakları onların görev yaptıkları okullardaki öğrenci sayısına göre anlamlı farklılık göstermemesi, okuldaki öğrenci sayısının fazla ya da az olması öğretmen öz yeterliğinin artırılmasında belirleyici bir unsur olmadığı ve öğretmenlerin öz yeterlik inancını etkilemediği sonucuna varılabilir.

Öneriler

Öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını arttırmak ve onların güdülenmelerini sağlamak için onlara ödüller verilmelidir (takdirname, teşekkür, maaş ödüllendirilmesi, yılın öğretmeni ödülü vb.). Öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını arttırmak adına öğretmenlerin geleneksel öğretim metotlarını kullanmalarından uzaklaştırıp, çağdaş eğitim anlayışını benimsemelerini sağlamak adına seminerler ve kurslar düzenlenmelidir. Öğretmenlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi gereklidir. Sınıf mevcutlarının azaltılması ve eğitime daha çok kaynak ayrılması gereklidir. Mesleki kıdemi arttıkça öz yeterlik inançlarında azalma olan öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını arttırmak için öğretmenlere diğer mesleklerde olduğu gibi “meslekte yıpranma payı” verilmelidir. Çünkü öğretmenlik; strese dayalı, sabır gerektiren, çok fazla çaba ve emek sarf edilen bir meslek olduğundan dolayı vücutta olumsuz etkiler bırakabilir ve bu yüzden öğretmenlere yıpranma payı verilirse onların öz yeterlik inançlarında olumlu katkılar sağlanabilir. Ayrıca bundan sonraki çalışmalarda ilköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarını ölçen çeşitli araştırmalar yapıp, onların öz yeterlik inançlarını arttırıcı çalışmalar yapılabilir. Öğretmen öz yeterliği ve alt boyutlarına etki edebilecek başka değişkenler ile de konu araştırılmalı ve gelecekte yapılacak çalışmalarda nitel araştırma yöntemleri kullanılmalıdır. Bu araştırma sonunda öğretmenlerin öz yeterlik inançlarında toplam öz yeterlik ve alt boyutlarında öz yeterlik puanlarına bakıldığında mesleki kıdemlerinde ve mezun oldukları fakülte değişkenine göre önemli düzeyde farklılıklar olduğu görülmüştür ve gelecekte yapılacak çalışmalarda bu değişkenler genişleterek detaylı bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B ve Kurbanoglu, S. (2004). Öğretmenlerin Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik İnancı Üzerine Bir Çalışma. *Ankara Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27,11-20.
- Akkuş, Z. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz Yeterlik İnanç Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20,102-116.
- Altunbaş, S. (2011). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, A. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Öz Yeterlik İnanç Kaynaklarının Öğrenme ve Performansla İlgili Öz Yeterlik İnancını Yordama Gücü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (3), 1907-1920.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercises of control*. New York: W.H Freeman and company.
- Barut, E. (2011). *İlköğretim 2. Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerin Öz Yeterliliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başol, G. ve Altay, M.(2009). Eğitim Yöneticisi ve Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (58), 191-216.
- Benzer, F. (2011). *İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bümen, N.T ve Ercan Özaydın, T. (2013). Adaylıktan Göreve Öğretmen Öz yeterliği ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlardaki Değişimler. *Eğitim ve Bilim*, 38 (169),109-125.
- Coulibaly, M. ve Karsenti, T. (2013). Étude du Sentiment d'Auto-Efficacité des Enseignants du Secondaire au Niger à l'Égard de l'Ordinateur. *Mcill Journal of Education*, 48 (2), 383-401.
- Çapa Aydın, Y. Uzuntiryaki, E., Temli, Y. ve Tarkın, A. (2013). Öz Yeterlik Kaynakları Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması. *İlköğretim Online*, 12 (3), 749-758.
- Duy, B. (2014). Güdülenme ve Bireysel Farklılıklar. Kaya, A. (Ed.). *Eğitim Psikolojisi*. (505-541), Ankara:Pegem Akademi.
- Eker, C. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 162-178.
- Eskici, M. (2013). *İlköğretim Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Yaklaşım İlişkin Öz Yeterlik Algıları ile Tutumları*. Doktora Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Galand, B. ve Vanlede, M. (2004). Le Sentiment d'efficacité Personnelle Dans L'apprentissage et La Formation: Quel Rôle Joue-t-il? D'où vient-il? Comment Intervenir?. *Les Cahiers de Recherche en Education et Formation*, 29, 4-14.
- Gelen, İ ve Özer, B. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (9), 40-53.
- Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gençtürk, A. ve Memiş, A. (2010). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Demografik Faktörler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (3), 1037-1054.
- Gömleksiz, M.N ve Serhatlıoğlu, B. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarına İlişkin Görüşleri. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (7), 201-221.
- Kadim, M. (2012). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Oyun Öğretimine İlişkin Öz Yeterliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kieffer, K. M. & Henson, R. K. (2000, Nisan). *Development and validation of the sources of self efficacy inventory (SOSI): Exploring a new measure of teacher efficacy*. Paper presented at the annual meeting of the National Council on Measurement in Education, New Orleans, LA.
- Kiremit, H. (2006). *Fen Bilgisi Öğretmenliği Öğrencilerinin Biyoloji ile İlgili Öz Yeterlik İnançlarının Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kocaoğlu, B.Ü ve Akgün, Ö.E. (2015). Lise Öğretmenlerinin Fatih Projesi Teknolojilerini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlik İnançları. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (4), 259-279.
- Korkmaz, İ. (2009). Sosyal Öğrenme Kuramı, Yeşilyaprak, B (Ed.). *Eğitim Psikolojisi Gelişim-Öğrenme-Öğretim*.(218-238). Ankara: Pegem Akademi.
- Korkut, K ve Babaoğlu, E. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8, (16), 269-281.
- Kurbanoglu, S. (2004). Öz-Yeterlik İnanç ve Bilgi Profesyonelleri İçin Önemi. *Bilgi Dünyası*, 5 (2),137-152.
- Pajares, F ve Urdan, T. (2005). *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. United States: Informatin Age Publishing.
- Sağlam, F. (2007). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Derslerinde Bilgi Teknolojisi Kaynaklarından Yararlanma Öz Yeterlikleri ve Etki Algılarının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sahranç, Ü. (2007). *Stres Kontrolü, Genel Öz-Yeterlik, Durumsal Kaygı ve Yaşam Doyumuyla İlişkili Bir Akış Modeli*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. (2005). İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgisayara Yönelik Öz-yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*,19,89-101
- Tertemiz, N. ve Ağıldere, S. (2015). Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Yabancı Dil Öğretimine Yönelik Yeterlik İnanç ve Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U Journal of Education)*, 30 (1), 252-267
- Tschannen-Moran, M. ve Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing and elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17 (7), 783-805.
- Turcan, H.G. (2011). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları ile İş Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Üstüner, M, Demirtaş, H, Cömert, M ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Öz Yeterlik Algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17,1-16.
- Yılmaz, E, Yiğit, R. ve Kaşaracı, İ .(2012). İlköğretim Öğrencilerinin Öz Yeterlik Düzeylerinin Akademik Başarı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23,371-388
- Yılmaz, K ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Yeterlik İnançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (2), 147-167.
- Zararsız, N. (2012). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.